

Asia: Kuntien negatiiviset valtionosuudet

Hyvinvointialueuudistus astui voimaan 1.1.2023. Sen myötä muuttui kuntien ja valtion suhde veronsaajina. Lisäksi tehtiin uudet monimutkaiset valtionosuuslaskelmat, joiden tuloksena tänä vuonna kuusi kuntaa ja vuonna 2024 kymmenen kuntaa joutuu maksamaan valtiolle sen johdosta, että sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät kunnilta valtion rahoittamille hyvinvointialueille.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi jo vuonna 2009 (PeVL 29/2009 vp, s.3), että negatiivisen valtionosuuden maksamiseen velvoittaminen soveltuu huonosti kuntien itsehallinnon peruseriaatteisiin ja kuntien ja valtion välisiin taloudellisiin suhteisiin. Valiokunta näki, että jatkossa on syytä selvittää, voidaanko valtionosuusjärjestelmää kehittää niin, että negatiivisen valtionosuuden mahdollisuus suljetaan pois.

Ongelma on tunnistettu myös sote-uudistuksen rahoitukseen liittyvässä lainsäädännössä. Hallituksen esityksen 155/2022 mukaan ”valtiovarainministeriö seuraa erityisesti negatiivisen valtionosuuden kuntien talouden tilannetta ja edellytyksiä selviytyä peruspalvelujen rahoituksesta sekä arvioida mahdollisia valtionosuuden perusteisiin tarvittavia muutoksia”.

Nyt on tilanne tiedossa eli 10 kuntaa ja niiden taloudellista selviytymistä lakisääteisistä velvoitteistaan uhkaa negatiivinen valtionosuus 2024. Se ei ole oikein eikä kohtuullista. Teoreettiset, elämälle vieraat laskelmat, jotka johtavat kohtuuttomaan lopputulokseen, eivät ole hyväksyttäviä oikeusvaltiossa.

Allekirjoittaneet kunnat ehdottavat seuraavaa:

- 1) Vuoden 2023 valtion lisätalousarvioon varataan **yhdeksän miljoonan euron lisämääräraha** kuntien harkinnanvaraisiin korotettuihin valtionosuuksiin, mikä summa kohdistetaan niille kunnille, jotka joutuvat maksamaan valtiolle lakisääteisten peruspalvelujen järjestämisestä
- 2) Keväällä 2023 muodostettavan hallituksen ohjelmaan kirjataan, että vuodesta 2024 alkaen kuntia ei ei velvoiteta maksamaan laskennallisia negatiivisia valtionosuuksia.
- 3) Valtionosuusjärjestelmää uudistetaan siten, että mahdollisuus negatiivisiin valtionosuuksiin peruspalvelujen järjestämisen johdosta poistuu.

Kunnioittavasti

Eurajoen kunta
Vesa Lakaniemi

Kemin kaupunki
Matti Ruotsalainen

Harjavallan kaupunki
Hannu Kuusela

Pertunmaan kunta
Leena Ruotsalainen

Haminan kaupunki

Kouvolan kaupunki

Ilari Soosalu

Marita Toikka

Kaavin kunta
Harri Korhonen

Kustavin kunta
Rauno Peltola

Hangon kaupunki
Denis Strandell

Kaskisten kaupunki
Markku Lumio

Edellä mainittujen kuntien valtuuttamana allekirjoittajana

Markku Lumio
kaupunginjohtaja
Kaskinen